

MAKTEL-İ HÜSEYİNLER HAKKINDA BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ*

A BIBLIOGRAPHY TRIAL (STUDY) ON “MAQTAL-E HUSSAIN”

Sibel ÖZİL**

Öz

Türk İslam Edebiyatı içerisinde İslamî gelenekten beslenerek oluşturulmuş birçok edebî tür bulunmaktadır. Bu edebî türlerin en önemlilerinden birisi de makteldir.

Genel manada bir kişinin ölümü üzerine kaleme alınan bu tür eserler İslam kültüründe özel bir hüviyet kazanarak Maktel-i Hüseyin adı ile yaygınlık kazanmış ve bu metinlerde Hz. Peygamber’in torunu, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma’nın evladı Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’da şehit edilişi duygusal bir dille anlatılmıştır.

Makteller hakkında hazırlanan çalışmaları derlemeyi amaçlayan bu çalışmada imkan dâhilinde Türkçe kaynaklar incelenmiş ve bu kaynaklar ile bir bibliyografya denemesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmada ilk olarak makteller ile alakalı kısaca bilgi verilecek, ardından incelenen metinler ve çalışmalar sıralanarak kısaca tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hz. Hüseyin, Kerbelâ, Maktel, Maktel-i Hüseyin

Abstract

There are many literary genres in Turkish Islamic Literature which have been formed by getting nourished from Islamic tradition. One of the most important examples of these genres is called ‘maqtel’.

In general terms, such works which are written on the death of a person gained a special identity in Islamic culture and became popular with the name of “maqtal-e hussain”. The Prophet Muhammad’s grandson, Ali and Fâtıma’s son, Hussain’s martyrdom in Karbala have been told in these texts with a sentimental discourse.

In this study, which aimed to compile the studies prepared about the maqtals, Turkish sources are examined as much as possible and with these sources a bibliography trial is attempted. In the study, initially, a brief information about the maqtals will be given, then the texts and studies will be listed and some of those will be introduced.

Keywords: Hussain ibn Ali, Karbala, Maqtal, Maqtal-e Hussain

*Makalenin Geliş Tarihi: 05.04.2017, Kabul Tarihi: 22.05.2017.

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul/Türkiye, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-3015-1454, k.sibelozil@gmail.com.

1. Giriş

Arapça “katledilen yer” manasına gelen maktel kelimesi, istilâhî olarak, Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbelâ’da şehit edilişi hakkında kaleme alınmış manzum ve mensur eserlere verilen bir isimdir.

10 Muharrem 61 yılında Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbelâ meydanında susuz bırakılarak şehit edilişinin İslam dünyasında güçlü bir tesir bıraktığı görülmekte ve bu güçlü tesirin zamanla kaleme alınan eserlere yansıdığı bilinmektedir. Kerbelâ’da yaşanan elim hadise, ilk olarak tarih ve ahbar kitaplarında yer alsa da zamanla “maktel-i Hüseyin” başlığı altında müstakil bir tür ortaya çıkmıştır. Bu konuda yazılmış eserlerden elimize ilk ulaşan Ebu Mihnef’in *Maktelü’l-Hüseyn* adlı eseridir.

Maktel-i Hüseyin türünde yazılan eserlerin ilk olarak Arap tarihçiler tarafından kaleme alındığı, daha sonra Arap edipler arasında yaygınlık kazanarak edebiyat alanına intikal ettiği bilinmektedir. Ehl-i Beyt’e derin sevgi besleyen hükümdarlar ile birlikte bu geleneğin önce Fars edebiyatında, ardından da Türk edebiyatında yaygınlık kazandığı ve önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Türk edebiyatında kaleme alınan ilk maktel-i Hüseyin, Kastamonulu Şâzî’nin *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin*’i (1361-62) olarak bilinmektedir. Bu eser üzerine Nurcan Öznal Güder tarafından doktora çalışması yapılmıştır.¹ Fakat Kenan Özçelik konu ile alakalı hazırladığı çalışmalarında bu bilginin kesin olmadığına değinmektedir. Özçelik’e göre, Türk edebiyatında yazılmış ilk maktel-i Hüseyin’in müellifi Yûsuf-ı Meddah’tır.²

Edebiyatımızda kaleme alınmış diğer maktellere bakacak olursak, Yahya b. Bahşî’nin *Maktel-i Hüseyin*’i, Sâfî’nin *Maktel-i Hüseyin*’i, Nûreddin Efendi’nin *Vak’a-i Kerbelâ’sı*, Lâmiî Çelebi’nin *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl*’u önemli makteller arasında sayılabilmekle birlikte Fuzûlî’nin kaleme aldığı *Hadikatü’s-Sü’edâ* adlı eser bu türün şaheseri kabul edilmektedir. Yalnız maktel türünde verilen eserler bu sıraladıklarımızdan ibaret değildir; yazma eser kütüphanelerinde müellifi belli olmayan çok sayıda maktel-i Hüseyin bulunmaktadır.

Biz bu çalışmamızda hem edebî maktel metinlerini hem de metinler üzerinde yapılan incelemeleri derleyip, tasnif etmeye ve ilgililerin istifadesine sunmaya çalıştık. Kaynak taraması yaparken yalnızca Türkçe yazılmış ve edebî nitelik taşıyan maktel-i Hüseyin’lere bibliyografyamızda yer verirken İslam tarihi kaynaklarına yer vermedik. Eserlerin isimlerini aktarırken hiçbir müdahalede bulunmayıp kataloglarda, veri tabanlarında, dergilerde kayıtlı olan isimler ile aktarmaya çalıştık. Çalışmamızı hazırlarken mümkün olduğu kadar çok kaynağa ulaşmak için çaba gösterdik. Her ne kadar titiz çalışmaya özen göstersek de gözümüzden kaçan eksiklikler mutlaka olmuştur. Umuyoruz ki bu eksiklikler daha kapsamlı araştırmalar ve çalışmalar ile telafi edilecektir.

2. Yazma Eserler

- Abd el-Ganî Efendi. (H. 977). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Burdur İl Halk Kütüphanesi, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi: 15 Hk 3557. (300x200-195x115 mm., 147 yaprak, 19 satır, nestalik, çapa filigranlı kağıt.)
- Ali Şîr Nevâî. (b.t.). *Maktel-i Hüseyin*. Amasya İl Halk Kütüphanesi: 05 Ba 1322.³ (195x135-150x110 mm., 117 yaprak, satır değişiyor, nesih kırmısı, âbâdî kağıt.)
- Bekâyî Kâtib-zâde Dârendevi. (H. 1310). *Maktel-i Hüseyin*. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, Millî Kütüphane-Ankara: 06Hk 494. (190x140-238x180 mm., 128 yaprak, 15 satır, harekeli nesih, cedit kağıt.)
- . (b.t.). *Maktel-i Şühedâ*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 3891. (250x180-205x120 mm., 94+V yaprak, 21 satır (çift sütun), harekeli nesih, samanlı ince sarı kağıt.)
- Feyzî. (b.t.). *Maktel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 9186. (110x83-80x60 mm., 20a-42b yaprak, 10-11 satır, nesih, defter kağıdı.)
- Fuzûlî Mehmed b. Süleymân Bağdâdî. (1580). *Hadikatü's-Süeda*. Bağdat Köşkü Kitaplığı, Topkapı Sarayı Müzesi-İstanbul: 266. (210x145-145x75 mm., 297 yaprak, 18 satır, nesih, ahârlı kağıt.)
- . (1591). *Hadikatü's-Süeda*. Bağdadlı Vehbi Efendi, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi-İstanbul: 001686. (187x131-140x81 mm., 301 yaprak, 17 satır, talik, filigranlı samânî kağıt.)
- . (b.t.). *Hadikatü's-Süeda*. Tarih-i Türki-i Tal'at, Kahire: 81.⁴ (150x250 mm., 267 yaprak, nestalik.)
- İbrâhîm. (b.t.). *Maktel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Millî Kütüphane-Ankara: 06 Mil Yz B 432. (282x198 mm., 101 yaprak, talik, âbâdî kağıt.)
- Kastamonulu Şadi. (H. 1049). *Maktel-i Hüseyin*. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, Millî Kütüphane-Ankara: 06 Hk 45. (145x104-205x145 mm., 107 yaprak, 15 satır, harekeli nesih kırmısı, lekeli çapa filigranlı kağıt.)
- . (H. 1243). *Maktel-i Hazret-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 8887. (225x162-170x125 mm., 89 yaprak, 15 satır (çift sütun), bozuk talik, taç filigranlı kağıt.)
- . (b.t.). *Maktel-i İmamı Hüseyin* (manzum). Yazma Bağışlar, Süleymaniye Yazma

Eser Kütüphanesi: 004041/1. (150x92-208x145 mm., 216 yaprak, 13 satır.)

Kemterî İbrâhîm. (H. 1127). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 8389. (196x140-137x95 mm., 128 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, suyolu filigranlı kağıt.)

— (H. 1284). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi, Milli Kütüphane-Ankara: 03 Gedik 17179. (Müstensih: İbrahim b. Kazzaz Hamid Gergerî.)

— (H. 1284). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi: 03 Müze 9200.

— (b.t). *Kitâb-u Makel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu: 06 Mil Yz A 8425. (225x160-160x105 mm., 103 yaprak, 15 satır, bozuk nesih, nohudî renkli saykallı kağıt.)

— (b.t). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 7944. (200x150-160x105 mm., 100 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, taç filigranlı kağıt.)

Lâmîi Mahmut b. Osman. (H. 763). *Makal al İmam al Hüseyin*. Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüphanesi: 43 Va 1311. (210x150-160x115 mm., 100 yaprak, 14 satır, divânî.)

— (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz B 446. (300x104-260x73 mm., 13 yaprak, 41 satır, nesih, âbâdî kağıt.)

— (b.t). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Osman Ergin Türkçe Yazmaları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Attürk Kitaplığı: 1254/2. (175x90-125x60 mm., 42-79 yaprak, 14 satır, talik.)

— (H. 1113). *Makel-i İmâm Hüseyin*. Manisa İl Halk Kütüphanesi: 45 Hk 8375/1. (202x142-145x95 mm., 1b-93a+1 yaprak, 15 satır, harekeli nesih, birleşik harf filigranlı kağıt.)

— (H. 938). *Makel-i Ali Resul*. Mikrofilm, Türk İslam Eserleri Müzesi 1958: 01870. (270x165-150x73 mm., 48 yaprak.)

— (b.t). *Makel-i Hüseyin Manzumesi*. Serez, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 004019. (53-86 yaprak.)

Meddah. (b.t). *Kerbela Vekayii (Makdal al-Hüseyin)*. Fotokopi, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 00069.⁵ (205x105-160-110 mm., 110 yaprak, nesih.)

- Nûr ed-Dîn Tatabî. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları-İstanbul: S.H.M.H.K.Yaz. 194. (220x165-150x105 mm., 73 yaprak, 13 satır, harekeli nesih.)
- Safâ. (H. 1248). *Kitâb-ı Maktel-i İmâm Hüseyin*. Ali Emiri Koleksiyonu, İstanbul Millet Kütüphanesi: 34 Ae Manzum 1313. (Arap-nesih.)
- . (b.t). *Kitâb-ı Maktel-i İmâm Hüseyin*. Ali Emiri Koleksiyonu, İstanbul Millet Kütüphanesi: 34 Ae Manzum 1314. (Arap-nesih.)
- Sâfi. (H. 1160). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Türkçe Yazmaları-Ankara: Yz A 84/1. (204x143-170x105 mm., 1a-71a yaprak, 15 satır, nesih, taç filigranlı kağıt.)
- Şadi. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları-İstanbul: S.H.M.H.K.Yaz. 330. (210x150-165x120 mm., 108 yaprak, 12 satır, nesih.)
- Şazi. (b.t). *Maktel-i Hüseyin b. Ali*. Kemankeş Koleksiyonu, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi: 000528. (254x163-215x125 mm., 102 yaprak, 17 satır, nesih.)
- Şevkî. (H. 1324). *Maktel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 2447. (228x170-172-132 mm., 169 yaprak, 15 satır, rika, suyolu filigranlı kağıt.)
- Şeyyâd Mevlevî. (H. 1138). *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Milli Kütüphane-Ankara: 06 Mil Yz A 8294/1.⁶ (220x146-182x114 mm., 1b-77b yaprak, 17 satır, nesih, suyolu filigranlı kağıt.)
- Yûsuf Meddah. (H. 1128). *Maktel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Milli Kütüphane-Ankara: 06 Mil Yz A 8082. (215x155-170x115 mm., 95 yaprak, 15 satır (çift sütun), harekeli nesih, üzüm salkımı filigranlı kağıt.)
- Zaifi. (H. 1258). *Maktel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 3040.⁷ (177x123-140x101 mm., 64 yaprak, 23 satır, nestalik, suyolu filigranlı kağıt.)
- ?-. (H. 1088). *Maktel-i Hüseyin*. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Milli Kütüphane-Ankara: 06 Mil Yz A 8572. (210x150 - 150x90 mm., 114 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, taç filigranlı kağıt.)
- ?-. (H. 1164). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Türkçe Yazmaları-Ankara: Yz. B 28/7. (280x210-170x100 mm., 154-204 yaprak, 27 satır, nesih, üç ay filigranlı kağıt.)

- ?. (H. 1262). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 992. (240x170-190x120 mm., 65 yaprak, 15 satır, nesih, harf filigranlı kağıt.)
- ?. (H. 1284). *Makel-i Âl-i Hüseyin*. Hacı Mahmud Efendi, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 004724. (246x155-160-100 mm., 115 yaprak, 13 satır, nesih.)
- ?. (H. 1288). *Makel-i Hüseyin*. Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, Millî Kütüphane-Ankara: 06 Hk 2976/1. (185x125-145x90 mm., 1b-54a yaprak, satır değişiyor, nesih kırması, ince âbâdî kağıt.)
- ?. (H. 1297). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 8797. (242x165-190x115 mm., 123 yaprak, 17 satır, talik, kartal filigranlı kağıt.)
- ?. (b.t). *Kitab-ı Kerbela*. Özel Koleksiyon, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 00717. (97 yaprak, harekeli nesih.)
- ?. (b.t). *Kitab-ı Vak'a-i Kerbela*. Yozgat Koleksiyonu, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 00831/001. (213x157-167x108 mm., 1-71 yaprak, 19 satır, nesih.)
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 7990. (216x153-171x118 mm., 142 yaprak, 13 satır, nesih, el filigranlı kağıt.)
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 7059/2.
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyon, Ankara: 06 Mil Yz A 5713.
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 2946.⁸
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 2066/5. (200x140-170x95 mm., 47b-48b yaprak, 13 satır, harekeli nesih, su yolu filigranlı kağıt.)
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu: 06 Mil Yz A 2964. (205x150-155x90 mm., 65 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, arma filigranlı kağıt.)
- ?. (b.t). *Makel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 9336. (205x145-165x110 mm., 116 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, su yolu filigranlı kağıt.)

- ?- (b.t). *Maktel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 9488/2. (210x145-170x110 mm., 43a-57b yaprak, satır değişiyor, nesih kırması, âbâdi kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i Hüseyin (r.a)*. Yazma Bağışlar, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 001285/2. (210x145-170x110 mm., 43a-57b yaprak, satır değişiyor, nesih kırması, âbâdi kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 8193. (250x170-150x100 mm., 146 yaprak, 15 satır, harekeli nesih, su yolu filigranlı kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi: 05 Ba 1019/4. (178x133-125x98 mm., 105b-131b yaprak, 14 satır, nesih, âbâdi kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Manisa İl Halk Kütüphanesi: 45 Hk 2702/2. (210x110-170x70 mm., 89b-176a yaprak, 17 satır, talik kırması, âbâdi kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları-İstanbul: 86. (210x145 mm., 157 yaprak, 15 satır, harekeli nesih, ahârlı kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Millî Kütüphane-Ankara: 06 Mil Yz A 8382. (221x160-185x105 mm., 95 yaprak, 19 satır, harekeli nesih, harf marka filigranlı kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Ankara: 06 Mil Yz A 7924. (230x160-165x110 mm., 121 yaprak, 13 satır, harekeli nesih, harf filigranlı kağıt.)
- ?- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin Manzum*. Yazma Bağışlar, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: 004038. (140x43-207x207 mm., 85 yaprak, 13 satır.)
- ?- (b.t). *Maktelü'l-Hüseyin*. Konya İl Halk Kütüphanesi, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi: 42 Kon 350/5. (210x145-155x100mm., 75b-99b yaprak, 23 satır, nesih kırma.)

3. Dünya Kütüphanelerinde Bulunan Yazma Eserler

- Lâmîî Çelebî Mahmûd b. Osmân. Bursavî. (H. 957). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Renaudot/Saint-Germain-des-Pres, 608.
- (H. 1012). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Bosna-Hersek: 5461.

- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Dükalık Kütüphanesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları: pt. 252/alte Sammlung Nr. 93.
- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Vansleb/Regius, 1312.
- (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Avusturya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Mxt.23.
- ?-. (H. 1030). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Or.11128/3.
- ?-. (b.t). *Beyân-ı Hilâfet-i Hasan ve Maktel-i Hüseyin*. Almanya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Ms.or.oct.2747.
- ?-. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Decourdemanche.
- ?-. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Arnavutluk Devlet Arşivleri Türkçe Yazmaları: 23.
- ?-. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Or.8043.
- ?-. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Avusturya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: A.F. 185 (247).
- ?-. (b.t). *Maktel-i İmâm Hüseyin*. Avusturya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: A.F. 413e(548).
- ?-. (b.t). *Beyân-i Maktel-i İmâm Hüseyin ve Âli Resûl Sâllâllâhu aleyhi ve sellem*. Almanya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları: Ms.or.oct.2204.

4. Yüksek Lisans/Doktora Tezleri

4.1. Akkoyun, Tuğba. (2015). Lami'î Maktel-i İmâm Hüseyin inceleme-çeviri yazı-sözlük. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Lütfi Alıcı), Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuğba Akkoyun tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında *Maktel-i İmâm Hüseyin*'in Manisa İl Halk Kütüphanesi'ndeki 8375/1 numarada kayıtlı nüshası esas alınmıştır. Çalışmada eserin çeviri yazısı ve incelemesi yapılmıştır.

Maktel-i Hüseyin mesnevi nazım şekli ile kaleme alınmış olup toplam 2943 beyitten oluşmaktadır. Eserde fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün vezni kullanılmıştır. Eser besmeleden sonra tevhid, na't ve dört halifeye övgü bölümleriyle klasik bir mesnevi tarzında temiz bir Türkçe ile yazılmıştır. Giriş bölümünden sonra Farsça başlıklara

ayrılan eser 10 bölümden oluşmaktadır. Hadiseler aktarılırken kronolojik sıralamaya dikkat edilmiştir.

4.2. Arslan, Harun. (2001). *Kitab-ı Maktel-i Âl-i Resul: Giriş-metin-inceleme-sözlük-adlar dizini*, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Mustafa Özkan), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Harun Arslan tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında Lâmiî Çelebî'ye ait *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl* adlı eserin Türk İslam Eserleri Müzesi, Süleymaniye Kütüphanesi ve Paris'ten getirilen bir nüshası edisyon kritik yapılarak karşılaştırılmıştır.

992 beyitten oluşan eserde Lâmiî Çelebî besmele ile söze başlamış, ardından Hz. Peygamber ve ashabına övgü ile devam etmiştir. 31. beyitten sonra 1. bab ile başlayan eser toplam 12 babdan oluşmaktadır. Manzum olan eserde, her babdan sonra, anlatılacak hadiseden mensur olarak kısaca haber verilmektedir. Çalışmanın son bölümünde ayrıntılı bir sözlük yer almaktadır.

4.3. Değirmenci, Zühre. (2009). *Der Beyan-ı Sergüzeşt-i İmam-ı Hüseyin: İnceleme-metin-dizin*. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Zafer Önler), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zühre Değirmenci tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında, müellifi ve yazılış tarihi belli olmayıp maktel özelliği gösteren *Der Beyan-ı İmam-ı Hüseyin* adlı bir eser incelenmiştir. Kütahya-Tavşanlı, Zeytinoglu İlçe Halk Kütüphanesinde 43 Ze 689/1 arşiv numarası ile kayıtlı nüsha üzerine dil incelemesi ve metin çalışması yapılmıştır.

Eser, mecmua özelliği gösteren bir yazma içinde bulunmaktadır.⁹ Tamamı mensur olan eser, 56 yaprak ve 5 bölümden oluşmaktadır.

4.4. Demirel, Özlem. (2007). *Âşıkî'nin Maktel-i Hüseyin'i Üzerine Dil İncelemesi*. Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Mustafa Özkan), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özlem Demirel tarafından hazırlanan doktora çalışmasında manzum bir eser olan *Âşıkî'nin Maktel-i Hüseyin'i* incelenmiştir. Bu çalışma; inceleme, metin, sözlük ve dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Çalışma Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yz. A 84/1 arşiv numaralı tek nüsha üzerine yapılmıştır.

Mesnevi nazım şekliyle ve aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün vezniyle yazılan eser 2094 beyitten oluşmaktadır. Fakat eserin baş kısmında eksik varaklar, iç kısımlarında da eksik beyitler bulunmaktadır. Eser 10 bölümden oluşmaktadır.

4.5. Eren, Hulusi. (2014). Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük Dizin). Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Özge Öztekin), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hulusi Eren tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında Milli Kütüphane’de kayıtlı. 06 Hk 494 arşiv numaralı nüsha esas alınmıştır. Çalışmada eserin nüshaları üzerine tenkitli bir inceleme yapılmıştır.

Mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan eserin toplam kaç beyit olduğu metinde geçmemekle birlikte, Eren’in hazırladığı çalışmada nüshadan nüshaya farklılıklara işaret edilmek suretiyle 3609 beyitten oluşan bir metin ortaya çıkmıştır. Eser aruzun fâ’ilâtün/fâ’ilâtün/fâ’ilün ve mefâ’ilün/mefâ’ilün/fe’ülün kalıplarıyla yazılmıştır. Ancak bazı kısımlarda kasidelere ve gazellere de rastlandığı bildirilmektedir. Eren, eserin vezin yönünden çok kuvvetli olmadığına vurgu yapmaktadır. Eser, kullanılan nüshanın baş kısmında yer alan fihriste göre, 42 başlıktan oluşmaktadır.

4.6. Güder, Nurcan Öznal. (1997). Kastamonulu Şazi Maktel-i Hüseyin. Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Mustafa Özkan), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.¹⁰

4.7. Güngör, Şeyma. (1985). Fuzûlî’nin Hadikatü’s-Sü’edâ’sı. Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Şeyma Güngör tarafından hazırlanan doktora tezinde Fuzûlî’nin en hacimli eseri *Hadikatü’s-Sü’edâ*’nın incelemesi yapılmıştır.

Esas itibariyle mensur olan eserde 16 Arapça, 525 Türkçe olmak üzere 541 manzumeye yer verilmektedir. Eser bir mukaddime ve on bölüm olarak oluşturulmuştur. Eserde peygamberlerin başından geçen hadiseler ve Hz. Peygamber’in Kureyş’ten çektiği eziyetler de anlatılmaktadır. Eser bu hali ile diğer maktellerden farklılık göstermektedir.

Hadikatü’s-Süedâ, Türk edebiyatında en çok istinsah edilen eser olmuştur. Öyle ki Türkiye’de ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde 229 yazma tespit edilmekle birlikte bu sayının daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.¹¹

4.8. Gürbüz, Hulusi. (2014). Kitab-ı Kerbelâ: İnceleme-metin-dizin. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Yusuf Çetindağ), İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.¹²

4.9. Kalgay, Oben Lale. (2015). Lamî Çelebi’nin Maktel-i Al-i Resul adlı eserinin tasvirli bir nüshası: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi T1958. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Serpil Bağcı), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.¹³

4.10. Karataş, Saliha. (2012). Kastamonulu Şâzi'nin Maktel-i Hüseyin'i üzerine tahlil ve inceleme. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Hüseyin Özcan), İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Saliha Karataş tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışmasında Milli Kütüphane'de bulunan 06 Mil Yz A 2447 arşiv numaralı nüsha esas alınmıştır. Çalışmada Kastamonulu Şâzi'nin makteli hakkında bilgi verilmekte, eserin nüshaları arasında karşılaştırma yapılmakta ve metnin dokusunu oluşturan unsurlar üzerinde incelemelere gidilmektedir. Eserin çeviri yazısı olarak ise yalnızca üç varak verilmektedir.

Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan eser aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün vezni ile yazılmıştır. 3660 beyitten oluşan eserde mensur bölümler de bulunmakta ve eserin tamamı 10 bölümden oluşmaktadır.

4.11. Mamedov, Anar. (2003). Azerbaycan'da Muharrem litürjisinde Maktel türü M. Fuzuli ve Kumri'nin yapıtları (2 cilt). Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Ahmet Yürür), İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.¹⁴

4.12. Menteş, Jale Zümrüt. (2013). Kemterî İbrahim Maktel-i İmam Hüseyin inceleme-çeviri yazı-sözlük. Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Lütfi Alıcı), Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Jale Zümrüt Menteş tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında Kemterî İbrâhîm'in bilinen tek eseri *Maktel-i İmâm Hüseyin*'in Millî Kütüphane'de bulunan 03 Gedik 17179 arşiv numaralı nüshası esas alınmıştır.

Mesnevi nazım şekli ile kaleme alınan eser besmele ile başlamakta ardından bir tevhîd, bir münâcât, bir na't ile devam etmektedir. Eserde, Hz. Peygamber'in mucizelerine de yer verilmektedir. Çehâr yâra, devlet büyüğüne ve padişaha övgü bölümlerinden sonra ise sebep-i telif ile asıl esere geçilmektedir. Eser 2700 beyitten oluşmaktadır.

4.13. Özçelik, Kenan. (2008). Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük). Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülfikar Güngör), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kenan Özçelik tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışması inceleme, metin ve sözlük kısımlarından oluşmaktadır. Çalışmada Milli Kütüphane'de yer alan 06 Mil Yz A 8082 arşiv numaralı nüsha esas alınmaktadır. Fakat çalışmada birçok nüshaya atıflar yapılmakta, yanlış isimlerle kataloglanmış veya müellifi belirtilmeden kataloglanmış birçok maktelin Yûsuf-ı Meddah'a ait olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca Özçelik, Yûsuf-ı Meddah'ın eserlerinden *Varka ve Gülşâh* ile söz konusu

makteli karşılaştırarak aralarındaki benzerliklere dikkat çekmekte ve eserin başka bir müellife ait olabileme ihtimalini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış eserde aruzun fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbı kullanılmıştır. Fakat hazırlanan çalışmada yer alan tevhid ve münâcât mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ülün veznindedir. 2824 beyit olan eser, 10 meclisten oluşmaktadır.

4.14. Türkoğlu, Serkan. (2012). Bekâî Kitâb-ı Kerbelâ (İnceleme-Tenkitli metin). Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Turgut Karabey), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Serkan Türkoğlu'nun yapmış olduğu doktora çalışmasında hiçbir nüsha esas alınmayıp, ulaşılabilen nüshalardan beşi tenkitli olarak incelenmektedir. Çalışmanın giriş kısmında genişçe tarihi bilgi verilmekte, daha sonra nüshalar hakkında bilgi verilerek metin kısmına geçilmektedir.

Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış eserde aruzun farklı kalıpları kullanılmıştır. Eserin bazı bölümlerinde murabbalar, gazeller ve kasideler bulunmaktadır. Her nüshada beyit sayısı farklı olmakla birlikte hazırlanan çalışmada 3533 beyit bulunmaktadır.

4.15. Yüksel, Yahya. (2012). Nevruz Bin İsa'nın Manzume-i Kıssa-i Kerbelası (Varak 70a-139b). Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muhammet Kuzubaş), Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yahya Yüksel tarafından hazırlanan yüksek lisans çalışmasında Nevruz b. İsa'nın bilinen tek eseri *Manzûme-i Kıssa-yı Kerbelâ* incelenmektedir.

139 varaklık bu eserde Kerbelâ hadisesinin anlatıldığı bölümler mesnevi, 12 İmam'a övgü içeren bölümler ise kaside nazım şekli ile yazılmıştır. Eserin Kerbelâ hadisesini anlatan kısmı 3370 beyitten oluşmaktadır. Eser, dil ve imla açısından zayıftır.

5. Kitaplar

Çelebi, Lâmiî. (2012). *Maktel-i Âl-i Resul*. (Haz. Ertuğrul Ertekin). İstanbul: Kevser Yayıncılık.

Fuzûlî. (H. 1302). *Hadikatü's-Süeda*. İstanbul: Ahter Matbaası.

—. (H. 1304). *Hadikatü's-Süeda*. İstanbul: Matbaa-i Osmaniye.

—. (H. 1289). *Hadikatü's-Süeda*. İstanbul: İzzet Efendi Matbaası.

—. (1955). *Saadete Ermişlerin Bahçesi Hadikatü's-Süeda*. İstanbul: Maarif Kitap.

- . (1968). *Saadete Ermişlerin Bahçesi Hadikatü's-Sü'eda*. İstanbul: Maarif Kitap.
- . (1979). *Ermişlerin Bahçesi: Kerbela Şehitlerinin Destanı Hadikatü's-Sü'eda* (Haz. M. Faruk Gürtunca). İstanbul: Sağlam Kitabevi.
- . (1986). *Erenler Bahçesi I* (Haz. Servet Bayoğlu). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- . (1987). *Hadikatü's-Sü'edâ*. (Haz. Şeyma Güngör). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.¹⁵
- . (1990). *Erenler Bahçesi II* (Haz. Servet Bayoğlu). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- . (2011). *Hadikatü's-Sü'eda Ermişlerin Bahçesi Kerbelâ Şehitleri* (Haz. M. Faruk Gürtunca). İstanbul: Huzur Yayınevi.
- . (2012). *Hadikatü's-Sü'eda Saadete Ermişlerin Bahçesi Kerbela* (Haz. Salahaddin Güngör). İstanbul: Kurtuba Kitap.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. (2005). *Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn Kerbelâ Vak'ası*. İstanbul: Ataç Yayınları.
- . (2012). *Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn Kerbelâ Vak'ası*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Hacı Nureddin Efendi. (2012). *Maktel-i Hüseyin*. (Haz. Mehmet Karaarslan). İstanbul: Önsöz Yayıncılık.
- İmam Taberânî. (2013). *Maktel'ül Hüseyin Bin Ali Bin Ebî Tâlib*. (Haz. Hasan Hüseyin Gümüş). İstanbul: Önsöz Yayıncılık.
- İpçi, Hasan. (1960). *Menâkıb-ı Âl-i Resûl*. İstanbul: Yeni Matbaa.
- Çelebi, Lâmiî. (2012). *Maktel-i Âl-i Resul* (Haz. Ertuğrul Ertekin). İstanbul: Kevser Yayıncılık.
- Lut Oğlu Yahya. (2005). *Kerbela Destanı (Maktel-i İmam Hüseyin)*. (Haz. Ahmet Mahir Ethembabaoğlu). İstanbul: Alev Yayınları.
- Nureddin. (H. 1285). *Vak'a-i Kerbela*. Uşşaki Tekkesi Koleksiyonu, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Rahimî, Fazlullah. (1996). *Gülzâr-ı Hasaneyn*. İstanbul: Can Yayınları (Ali Adil Atalay).
- . (2012). *Gülzâr-ı Hasaneyn*. İstanbul: Revak Yayınları.

Şâdi Meddâh. (2014). *Maktel-i Hüseyin Kerbelâ Hadisesi*. (Haz. Erdoğan Erbay ve Selahattin Tozlu). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu.

-. (b.t). *Vakı'a-i Kerbela*. Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi: Şirket-i İrânîyye Matbaası.

-. (2015). *Maktel-i Hüseyin*. (Haz. Özkan Daşdemir). Erzurum: Fenomen Yayıncılık.

6. Müstakil/Kitapçı Makaleler, Bildiriler ve Ansiklopedi Maddeleri

Aliyev, Elmin. (2010). “Azerbaycan’da Modernleşme Dönemine Ait Klasik Bir Maktel Örneği”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 387-400.

Altunmeral, Mehmet vd. (2010). “Bir Maktel-i Hüseyin Örneği”. *Sûfi Araştırmaları* 1, 61-105.

And, Metin. (1990). “Eski Edebiyatımızda Yarı Dramatik Bir Tür: Maktel ve Minyatürlü Maktel Yazmaları”. *Türkiyemiz* 61, 4-15.

—. (1995). “Yarı Dramatik Bir Tür: Makteller ve Fuzûlî’nin Hadikatü’s Süedâsı”. *Kültür ve Sanat* 26, 7-11.

Demirel, Özlem. (2008). “Âşîkî ve Maktel-i Hüseyin’i”. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 38, 49-61.

Doğanbaş, Muzaffer. (2001). “Bilinmeyen İki Maktel-i Hüseyin Nüshası”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 20, 27-32.

Erdoğan, Kenan. (2010). “Maktel-i Hüseyin, Manisa Nüshası ve Sünnî ve Hâricî Kavramları Üzerine”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 61-66.

Eroğlu, Süleyman. (2010). “Yahyâ bin Bahşî ve Maktel-i Hüseyin’i”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 43-60.

Ertaylan, İsmail Hikmet. (1946). “Yusuî-i Meddah Yeni İki Varaka ve Gülşah Nüshası Hamuş-nâme-Dâsitân-ı İblis-i Aleyhi’i La’ne ve Maktel-i Hüseyin”. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2, 105-121.

Ertekin, Ertuğrul. (2006). “Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin’ler”. *Âşînâ* 23-24, 79-108.

Güngör, Şeyma. (2003). “Maktel”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 445.

- . (2003). “Maktel-i Hüseyin”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 445-446.
- . (2008). “Tarihi Olaydan Menkıbeye, Menkıbeden Şahesere [Kerbela Olayı ve Hadikatü’s-Sü’eda]”. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi: Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri = International Congress of Asian and North African Studies: Problems and Solutions of the Science of Literature*, 2, s. 768-788.
- Gürbüz, Hulusi. (2016). “Kerbela Olayını Konu Alan Müstakil Eserler Üzerine Bir İnceleme”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 78, 219-228.
- Hacı, Siraceddin. (2010). “Azerbaycan Türk Edebiyatında Maktel Mevzusu ve Râcî’nin Şiirlerinde Kerbelâ Faciasının Bedii Tasviri”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 231-252.
- İslamoğlu, Abdülmecit. (2010). “Hacı Nureddin Efendi ve Hüseyin’in Makteli Adlı Eseri”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 17-42.
- “Maktel”. (1986). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. 6, Dergah Yayınları, s. 126.
- Mirzayev, Ataemi. (2009). “Fuzûlî’nin Hadikatü’s Süedâ Adlı Eserindeki Manzum Kısımlar Üzerine”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* 4/7, 438-447.
- Özçelik, Kenan. (2010). “Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir?”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 7-16.
- Şahin, Halil İbrahim. (2011). “Kerbelâ Olayının Sözlü Geleneğe Yansıması: İmam Hasan ve İmam Hüseyin Destanı”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* 60, 181-196.
- Tanyıldız, Ahmet. (2016). “Fuzûlî’nin Hadikatü’s Süedâ’sı Üzerine Notlar”. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi* 3, 139-155.
- Türkoğlu, Serkan. (2017). “Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler ve Bekâî’nin Kitâb-ı Kerbelâ Mesnevisi”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 58, 107-128.
- Yayla, Mustafa Altuğ. (2015, Mayıs 14-17). “Lâmîî Çelebi ve Onun Maktel-i Âl-i Resûl’u 16. Yüzyıl Vaizlerinden Molla Arab’ın Maktel Karşıtlığına Yakından Bakmak”. VI. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı-III (Edebiyat-Tarih)*, 155-162.

Yazar, Sadık. (2009). “XVI. Asır Şairlerinden Eğirdirli Şerîfî’nin Şevâhidü’ş-Şühedâ’sı”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* 4/2, 1060-1084.

Yıldırım, Rıza. (2012, Ekim 3-8). “Beylikler Dünyasında Kerbela Kültürü ve Ehl-i Beyt Sevgisi: 1362 Yılında Kastamonu’da Yazılan Bir Maktel’in Düşündürdükleri”. *Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyumu Bildiriler: Çobanoğulları, Candaroğulları, Pervaneoğulları*, 344-372.

7. Mezuniyet Tezleri

Boğalı, İbrahim. (1971). *Maktel-i Âl-i Resûl Lâmiî Çelebi. Mezuniyet Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Boztosun, Dursun. (1973). *Kastamonulu Şâzî’nin Dâsitân-ı Maktel-i Hüseyin’i (28b-54a) (Metin-İndeks). Mezuniyet Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Karahan, Abdülkadir. (1934). *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler. Mezuniyet Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.¹⁶

Türkay, Yahya. (1974). *Kastamonulu Şâzî’nin Maktel-i Hüseyin’i (1b-28a). Mezuniyet Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

8. Sonuç

Biz bu çalışmamızda, maktel-i Hüseyin’ler ile ilgili yapılmış olan çalışmaları ulaşabildiğimiz ölçüde derlemeye çalıştık. Yapılan çalışmalara ulaşabilmek için 16.03.2017 tarihinde YÖK’ün tez tarama sisteminden (tez.yok.gov.tr) ve Türkiye kütüphanelerinde yer alan yazma eserleri görme imkanı bulduğumuz www.yazmalar.gov.tr erişim adresinden, 18.03.2017 tarihinde ise İSAM Kütüphanesi veri tabanından (www.isam.org.tr), Süleymaniye Kütüphanesi’nin online kataloğundan ve muhtelif dergilerden istifade ettik. Maktel-i Hüseyin’ler ile ilgili olarak toplamda 135 adet eserin/çalışmanın¹⁷ olduğunu tespit ettik ancak bütün çalışmalara ulaştığımız iddiasında değiliz. Zira tarama sonucunda elde edilen yayınlar dışında, henüz literatüre girmemiş araştırma, makale ve yazmalar ile gözden kaçan bazı eserlerin olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Unutulmaması gereken bir başka husus ise maktel-i Hüseyin yazma geleneğinin günümüzde devam ediyor olmasıdır. Yazarlarımız kaleme aldıkları romanlarında bu acı hadiseyi işlemekte, etkileyici üslupları ile günümüz gençlerini bu hadiseden haberdar etmektedirler. Sinan Yağmur’un *Kerbela & Aşk’a Bela* adlı eseri ile *Kerbela ve Hz. Hüseyin*, Ahmet Turgut’un üç ayrı eser olarak kaleme aldığı *Aşkın Şehidi*, *Aşkın Elçisi* ve *Aşkın Secdesi* romanları türün güncel örneklerindendir.

Sonnotlar

- 1 Güder, (1997).
- 2 Ayrıntılı bilgi için bkz. Özçelik, (2008): s. 7-16.
- 3 Kütüphane kayıtlarında eserin müellifi Ali Şîr Nevâî olarak verilmekle birlikte Ali Şîr Nevâî'ye ait böyle bir eserin varlığından yapılan çalışmalarda bahsedilmemektedir.
- 4 Fuzûlî'ye ait eserler elbette ki bu üç nüsha ile sınırlı değildir. Türkiye ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde 230'dan fazla yazması bulunan eserin tüm nüshalarını çalışmamıza dâhil edemeyeceğimiz için bu üç nüsha ile iktifâ etmek durumunda kaldık. Çalışmamızda yer alan bu üç nüsha Şeyma Güngör'ün çalışmalarında esas aldığı nüshalardandır.
- 5 Kenan Özçelik hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde bu eserin aslına en uygun nüsha olduğuna ve fakat eksik olduğuna işaret etmektedir. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Özçelik, (2008): s. 99-100.
- 6 Kenan Özçelik hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde bu eserin Yusuf Medah'a ait olduğuna işaret etmektedir. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Özçelik, (2008): s. 99.
- 7 Kenan Özçelik hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde bu eserin Yusuf Medah'a ait olduğuna işaret etmektedir. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Özçelik, (2008): s. 99.
- 8 Bu eser yanlış kataloglanmış olup Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'idir.
- 9 Değirmenci, Zühre. (2009). *Der Beyan-ı Sergüzeşt-i İmam-ı Hüseyin: İnceleme-metin-dizin*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü., s.2.
- 10 Erişim engeli münasebetiyle çalışmaya ulaşılamamıştır.
- 11 Şeyma Güngör. (1987). *Hadikatü's Süeda*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. LV.
- 12 Erişim engeli münasebetiyle çalışmaya ulaşılamamıştır fakat çalışmanın özet kısmında eser müellifinin Malatyalı Bekâî olduğu ve eserin mesnevi nazım şekli ile kaleme alındığı bildirilmektedir.
- 13 Bu çalışma Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda hazırlanmış olup Lamîî Çelebi'nin *Maktel-i Âl-i Resûl* adlı eserinin Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ndeki T 1958'de kayıtlı yazma nüshasında bulunan resimlerin incelenmesinden oluşturulmuştur.
- 14 Erişim engeli münasebetiyle çalışmaya ulaşılamamıştır.
- 15 Hazırlanan bu çalışma Şeyma Güngör'ün doktora çalışması olup ilmi anlamda yapılan tek neşirdir.
- 16 Özlem Demirel hazırlamış olduğu doktora çalışmasında bu çalışmanın maktel türü ile alakalı ilk ilmi çalışma olduğuna dikkat çekmektedir.
- 17 Bu eserlerin/çalışmaların dökümü şu şekildedir; 72 Yazma Eser, 24 Kitap, 22 Kitap İçi veya Müstakil Makale, Bildiri, 3 Ansiklopedi Maddesi, 11 Yüksek Lisans Tezi, 4 Doktora Tezi, 4 Mezuniyet Tezi

Kaynakça

- Güngör, Şeyma. (1987). *Hadikatü's Süeda*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- . (1997). “Hadikatü's-Suadâ”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 15, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 20-22.
- . (2003). “Maktel-i Hüseyin”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 445-446.
- Güzel, Abdurrahman. (2009). *Dini-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özçelik, Kenan. (2008). Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özçelik, Kenan. (2010). “Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir?”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbela II (Edebiyat)*, 7-16.